

Ali

INFORME EXECUTIU

Pedro

Enric

ESTUDI PERSONES

SENSE SOSTRE

LLEIDA 2016

Ali

Pedro

Enric

Nuno

Introducció

L'Ajuntament de Lleida va organitzar el 19 d'abril de 2016 el segon recompte de persones sense sostre de la ciutat de Lleida, amb la col·laboració de la xarxa d'entitats socials d'atenció a les necessitats bàsiques de Lleida, la Fundació Arrels Barcelona i la Càtedra d'Innovació Social de la Universitat de Lleida i més de 200 persones voluntàries i professionals.

Aquest any es va introduir el recull de dades innovadores a partir d'una enquesta estandarditzada per obtenir l'Índex de Vulnerabilitat, amb l'objectiu d'obtenir dades comparables amb altres ciutats catalanes, espanyoles o europees.

El recompte 2016 de Lleida, forma part d'un projecte europeu amb altres ciutats europees com Barcelona, València, Berno (República Txeca), Londres, Lyon i Copenhaguen, #HomelessMeetUpVLC i forma part del moviment paneuropeu de ciutats **The European End Street Homelessness campaign**, que vol acabar amb el sensellarisme al carrer al 2020.

Aquest any, es va comptar amb la presència d'un observador europeu, el Sr. Mark McPherson, membre del moviment paneuropeu de ciutats a Gran Bretanya.

Aquest informe de la Càtedra d'Innovació Social de la Universitat de Lleida sobre la situació de les Persones Sense Sostre a la ciutat de Lleida pretén oferir una visió ampla dels resultats de l'anàlisi de les dades del recompte i de l'enquesta.

Objectius

Els principals objectius de l'informe sobre les Persones Sense Sostre::

- **Analitzar quantes i quin perfil i necessitats** tenen les persones que dormen al carrer a la ciutat de Lleida.
- **Donar dades per sensibilitzar a la ciutadania** de la situació de les persones sense llar
- **Oferir eines per planificar les polítiques socials** adreçades a les Persones Sense Sostre
- **Comparar la situació de la ciutat de Lleida amb les dades obtingudes en el recompte de Barcelona**

Metodologia

En aquest informe s'han analitzat les dades recollides a través de:

1. Recompte dimarts 19 d'abril de 2016

L'any 2008 es va realitzar el primer recompte a la ciutat de Lleida, i aquest any 2016 el segon. Es va realitzar l'observació i recompte de Persones Sense Sostre durant una nit (19 d'abril) que va ser realitzat per més de 200 persones voluntàries, professionals i Persones Sense Sostre.

2. L'enquesta

D'una banda, per a Persones Sense Sostre es van realitzar (9) enquestes durant la nit del recompte 2016 i (13) han estat realitzades per l'equip d'educadors d'entorn de l'Ajuntament de Lleida.

D'altra banda, per a les persones sense llar, la realització de les enquestes (79) s'ha realitzat a través dels professionals i del voluntariat de les diferents entitats que ofereixen serveis i recursos a persones de la ciutat de Lleida.

Instruments

En el recompte i enquestes realitzades a Persones Sense Sostre de la ciutat de Lleida el mes d'abril de 2016, es van utilitzar quatre instruments diferents per a la recollida de dades que s'han analitzat en aquest informe. Aquest són els següents:

1. **DADES DEL RECOMPTE** – Fitxa d'observació.

2. **DADES LOCALS** – Preguntes sobre les variables estructurals, sexe, grups d'edat, procedència, perquè va arribar a Lleida, temps que porta a carrer, coneixement i us dels serveis.

3. **DADES ENQUESTA EUROPEA** - *Índice de Vulnerabilidad e Instrumento Asistencial para Decidir sobre las Prioridades de Servicio (VI-SPDAT).. Evaluación Previa para Adultos Solteros* - .

L'enquesta està formada per 50 preguntes organitzades en quatre grans blocs: (A) Història d'habitatge (sense llar), (B) Riscos, (C) Socialització i activitats diàries i (D) Salut i Atenció Mèdica.

4. **DADES SOBRE BENESTAR I SATISFACCIÓ AMB LA VIDA**- Comparativa amb la població general de Lleida.

Aspectes rellevants (RECOMPTE)

PERSONES AL CARRER.

L'any 2016, de les 71 persones al carrer, 39 identificades pels grups al recompte a la zona urbana mapejada pels voluntaris i 32 a zona horta i construccions mig derruïdes, l'any 2008 de les 70 persones al carrer, 57 d'elles dormien dins la ciutat i les altres 13 en construccions mig derruïdes de les zones d'horta que envolten la ciutat o en la canalització del riu Segre.

Any 2016:

- El nombre de dones al carrer augmenta un **11%** respecte el 2008. Passa de 2 a 10 dones al carrer.
- El grup d'edat majoritari, igual que al 2008, és el de **36 a 49 anys**. Augmenta en un 15% les persones al carrer més grans de 65 anys. Al 2008, 1,43% i al 2016, 16,9%.
- Procedència, el **58% de les persones a carrer eren estrangeres** i un 17% amb nacionalitat espanyola, al 2008 el 75% eren estrangers. Augmenten les persones arrelades al territori en situació de carrer.

PERSONES ACOLLIDES EN CENTRES RESIDENCIALS.

L'any 2016 es comptabilitzen 124 persones acollides en centres públic o privats mentre que l'any 2008 eren 52 persones.

Any 2016:

- El nombre de dones acollides disminueix respecte al 2008, de 15 a 13.
- Augmenta la població espanyola acollida, en un **4%**

L'augment de les Persones Sense Sostre a la ciutat ha anat acompanyat d'un increment dels recursos i dels serveis. En 8 anys, a Lleida, s'ha incrementat en més del doble les places d'acolliment residencial.

Les persones en situació de sense sostre ha augmentat un 37,44% respecte al 2008, aquest 2016 s'han comptat 73 persones més. A Lleida, les Persones Sense Sostre representen un 0,14% de la població.

Aspectes rellevants (ENQUESTA)

DADES LOCALS

- ARRIBADA A LLEIDA: El 55% fa més de 5 anys que va arribar a Lleida, el 10% entre 5 i 2 anys, el 5% entre 1 i 2 anys i el 18% fa uns mesos. El 31% va arribar a Lleida per treballar a una companya agrícola i el 51% no. El 70% té intensions de quedar-se a Lleida.
- CONEIXEMENT DELS RECURSOS: El recurs més conegut és l'alberg (80%), seguit del servei de menjador de l'Ajuntament (64%) i de Jericó (51%), el servei d'Arrels (50%), el servei de dutxa (42%), de rober (40%) i la saleta (31%).
- ÚS DELS RECURSOS: El 15% no utilitzen els serveis disponibles per a Persones Sense Sostre de la ciutat de Lleida i un 72% sí.

DADES ENQUESTA UE

HISTÒRIA D'HABITATGE (SENSE SOSTRE)

- La mitjana de mesos en situació de sense sostre a Lleida és de 48 mesos, és a dir, 4 anys. Un 34% de Persones Sense Sostre a Lleida fa uns pocs mesos que es troben en aquesta situació (menys d'un any). Un 19% fa entre un i cinc anys, un 7% entre cinc i deu anys i un 18% fa més de deu anys.

RISCOS

- El 42% de les Persones Sense Sostre entrevistades a Lleida dormen a l'alberg municipal o altres recursos d'allotjament, (situació de menys risc) el 28% en edificis en construcció o abandonats (situació de risc mitjà) i el 19% al carrer, bancs, caixes o a la canalització, jardins o parcs (situació de risc).
- Un 26% hauria assistit al servei d'urgències hospitalàries més d'un cop en els últims sis mesos. Per la resta de riscos de danys, causes legals pendents i risc d'exploració comentar que un 82% no té causes legals pendents mentre que un 18% si que tindria algun delictes o multa administrativa.
- En relació als llocs on dormen les Persones Sense Sostre, un 36% ha fet referència a pisos, cases d'amics o tendes, mentre que el 16% hauria escollit edificis en construcció o

abandonats, el 15% al carrer, banc o entrada d'una casa, un 10% a l'alberg municipal, un 10% a caixers automàtics.

SOCIALIZACIÓ I ACTIVITATS DIÀRIES

- XARXA RELACIONAL: El 26% manté una relació amb familiars, amics o altres persones dels que voldria prescindir. I un 18% es senten obligats a realitzar conductes de risc o pateixen situacions d'abús (robatoris sistemàtics).
- INGRESSOS: El **32% tenen ingressos regularment** procedents de pensions, prestacions o realitzant treballs d'economia submergida. El 17% considera que té suficients ingressos per pagar les despeses mensuals (en el context de situació de carrer) i un **2% tenen contracte laboral**.
- ACTIVITATS DIÀRIES: Un **34% no tenen activitats planificades** en la seva vida quotidiana més enllà de la supervivència.
- HIGIÈNE PERSONAL: Un **71%** tenen un **bon estat d'higiene personal**.

SALUT i ATENCIÓ SANITÀRIA

- ATENCIÓ MÈDICA: un **45%** de les Persones Sense Sostre quan tenen problemes de salut s'adrecen algun Centre d'Atenció Primària (CAP) mentre que un **24%** acostuma a acudir en primer lloc a urgències de l'hospital.
- MALALTIES: Només un **20%** de les persones enquestades **declara tenir alguna malaltia** de tipus renal (5), derivades del fred (4), el VIH (8) o malalties hepàtiques (11). **I un 36% afirma tenir algun altre tipus de malaltia** com insolacions (6), malalties cardíques (7), diabetis (8), asma (5), hepatitis C (10) o tuberculosi (2). No hi ha cap malaltia que hagi superat l'11% de les respostes afirmatives mentre que més del 18% de les persones enquestadores haurien visualitzat algun símptoma de patiment en la salut.
- CONSUM DE DROGUES: Un **69%** de les Persones Sense Sostre enquestades han realitzat **algun consum de drogues**. Un 43% es conscient de la seva drogoaddicció o alcoholisme. Només un **4%** hauria consumit **drogues per injecció** i un 22% declaren haver estat tractats i haver recaigut de nou al consum de droga i/o alcohol.
- SALUT MENTAL: Un **32%** ha estat tractat per problemes de salut mental.

- TRI-MORBIDITAT: Situació personal en que es dona la conjunció d'una malaltia, el consum de drogues i un risc de salut mental. Amb aquesta definició s'han detectat **7 casos i tots ells es troben acollits en algun servei** de Lleida.
- MEDICACIÓ: Un **64% no realitza un mal ús de la medicació** que li prescriu el metge, només declara fer-ho un 10% de les persones enquestades.
- ABÚS I TRAUMA: Un **14%** de les Persones Sense Sostre declaren trobar-se en aquesta situació de sense llar a causa d'haver patit un abús emocional o un trauma pel qual no va buscar ajuda.

DADES BENESTAR I SATISFACCIÓ AMB LA VIDA

- En termes de benestar subjectiu, les Persones Sense Sostre (**4,89** sobre 10) es situen dos punts per sota de la mitjana de la població general a Lleida (**6,67** sobre 10).
- I pel que fa a la satisfacció amb la vida, (**17,47**) es situen dos punts per sota del punt neutral (20) d'una escala de 35. Un **16%** de les Persones Sense Sostre enquestades declaren sentir-se **molt satisfetes o satisfetes** mentre que un **36%** es senten **insatisfetes o molt insatisfetes**.

Conclusions

En termes generals, les persones en situació de sense sostre ha augmentat un 37,44% respecte al 2008, aquest 2016 s'han comptat 73 persones més i per tant, representen un 0,14% de la població de la ciutat.

Cal destacar l'augment de la feminització de la pobresa, les dones han augmentat un 11% respecte el primer recompte i l'augment de les persones arrelades al territori vivint al carrer, les persones de nacionalitat espanyola han augmentat en un 4%.

L'augment de les Persones Sense Sostre a la ciutat ha anat acompanyat d'un increment dels recursos i dels serveis. L'any 2008 hi havia 52 persones en establiments d'allotjament residencial mentre que aquest 2016 hi ha 124 persones allotjades. En 8 anys, a Lleida, **s'ha incrementat en més del doble les places d'acolliment residencial**, entre els que destaquen els següents recursos; pisos d'inclusió municipals, allotjament residencial d'urgència municipal gestionat per la fundació Jericó, allotjament Fundació Jericó, habitatge solidari de Càritas, pis tutelat de l'Associació Antisida

de Lleida, Associació Nueva Imagen, Dona Samaritana i pisos tutelats de la Fundació Arrels Sant Ignasi.

Actualment la situació de sense sostre afecta a totes les franges d'edat però es presenten diferències entre aquelles persones que es troben acollides en algun servei, on hi ha persones de menys de 18 fins a més de 60 anys i aquelles en situació de carrer les quals es concentrarien entre els 36 i 65 anys (més del 76%). Així com l'any 2008 no hi havia cap persona sense sostre menor de 18 anys ni major de 70 anys, al 2016 si que en trobem.

Lluny de la imatge estereotipada de la pobresa amb baixos nivells d'estudi, en aquest informe es reflecteix com més del 80% de les Persones Sense Sostre a Lleida tenen algun nivell d'estudis, entre els que destaquem el que tenen un nivell d'estudis secundaris, un 28% i un nivell d'estudis superiors, el 13%.

Les relacions interpersonals constitueixen un dels grans pilars per al benestar personal i ofereixen una xarxa de suport i recolzament indiscutible per gaudir d'una bona qualitat de vida. En aquest sentit, la majoria de les Persones Sense Sostre estan solteres o separades/divorciades el que permet interpretar que **aquelles persones que tenen una xarxa relacional més forta tenen menys risc d'estar en situació de sense sostre.**

D'acord amb les dades presentades en l'apartat de l'enquesta d'aquest estudi, la situació de les Persones Sense Sostre a la ciutat de Lleida no responen a una causa de tri-morbiditat, ja que només un 7% presentarien una situació de risc de la salut per malaltia, consum de drogues o salut mental sinó més aviat a una situació de pobresa econòmica perllongada en el temps. No es tant la toxicomania com la qüestió econòmica la causa d'aquesta situació. Així, aquestes dades incideixen en que **s'agreuja la situació de sense sostre a causa de la pobresa econòmica.**

En relació a l'enquesta sobre l'Índex de Vulnerabilitat els resultats preveuen que un 19% de les Persones Sense Sostre requereixen una intervenció prioritària en termes d'habitatge i recolzament, un 38% necessiten una intervenció de prioritat mitjana i un 43% es situarien en el perfil de població sense sostre on la intervenció d'habitatge seria menys prioritària però que s'haurien d'oferir recursos per a la millora del benestar per a les Persones Sense Sostre.

En comparació amb els resultats del recompte realitzat a la ciutat de Barcelona la distribució per sexes és gairebé la mateixa que a Lleida, 86% homes i 10% dones, el 51% tenen entre 25 i 49 anys, a Lleida també es concentrarien en aquest grup d'edat, la mitjana de mesos en situació de sense sostre a Lleida és lleugerament superior, 48 mesos mentre que a Barcelona és de 45 mesos. També es detecten algunes diferències, el 37% de Persones Sense Sostre a Barcelona declaren haver patit atacs i agressions mentre que a Lleida és només un 3%. En relació a l'Índex de Vulnerabilitat, a Lleida el 43% es situaria en una intervenció menys prioritària, mentre que a Barcelona la intervenció més recomanada és la del terme mig d'intervenció prioritària mitjana equivalent un 61%. **Amb aquesta comparativa podem concloure que les Persones Sense Sostre de la ciutat de Lleida estan més protegides dels riscos causats per la seva situació que a Barcelona.**

Línies d'actuació

Des de la Càtedra d'Innovació Social i atenent als resultats obtinguts volem proposar unes línies futures generals d'actuació, per a la millora de l'atenció i l'acompanyament de les persones en situació de sense sostre i sense llar a la nostra ciutat:

1. Realització d'un **programa específic d'atenció i acompanyament a les dones** en situació de sense sostre. Un programa d'atenció integral des d'una perspectiva psicosocial.
2. **Potenciar actuacions relacionades amb les necessitats secundàries de les persones**, que vagin més enllà de la cobertura de les necessitats primàries o bàsiques (menjar i dormir), i que es centrin en potenciar les seves capacitats.
3. Relacionat amb el punt anterior seria convenient **potenciar els espais de trobada i de millora i creixement personal**, desenvolupant centres oberts d'atenció a les persones.
4. Desenvolupar un **programa d'hàbits saludables i de prevenció de malalties**, que ens permeti disminuir la prevalença d'atenció mèdica per la via de les urgències i creant polítiques preventives en relació a la salut mental.
5. Realitzar **programes d'habitatge residencial inclusiu (housing first)**, que permeti potenciar les competències de les persones.
6. Elaborar un **programa d'ocupabilitat**, en format de beques de formació, per a aquestes persones. Aquest programa ha de comptar amb la sinèrgia de les entitats del tercer sector i el món empresarial.

Les persones sense sostre i sense llar, són persones vulnerables amb les seves necessitats i les seves capacitats, però davant de tot són ciutadans i ciutadanes i en aquest sentit són subjectes de drets, drets que hem de respectar i defensar.